

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monvmenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Paderbornae, 1669

Oldenbvrga In Monte Fvrstenberg Prima Baronum de Fürstenberg in
Westphalia ad Ruram sedes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11425

ta eos incidit, calculum resolvit, & contumaces obstructions referat, ac duros tumores emollit. Idem præstant illa aqua, quæ à minera pyritarum scaturiunt. Hæc ille de acidulis, & nos de monumentis Paderbornensibus. Quæ benignus Lector, donec universa historia Paderbornensis suo tempore lucem aspiciat, promulsidis vice degustet velim, & æquo animo ferat, si alieno fortassis loco, familiæ Fürstenbergicæ memoria, è vicino Westphaliæ ducatu huc allata, Paderbornensibus monumentis subnecti videatur. Quanquam haud aliena ab instituto nostro ejus familiæ mentio videri debet, quæ duos Episcopos ac Principes Paderbornensibus dedit, quorum alter innumeris pietatis ac munificentiae operibus, alter his aliisque monumentis diocæsin exornavit.

OLDENBURGA

IN MONTE FÜRSTENBERG

Prima Baronum de Fürstenberg in Westphalia
ad Ruram sedes.

I. FÜRSTENBERGICÆ. TITVLIS. ARX
FINCLYTA. GENTIS
OLDENBURGA. TVVM. QVÆ. MODO
NOMEN. HABET

Locus antiquæ arcis in monte *Fürstenberg*, quæ prima *Baronum Fürstenbergiorum* in Westphalia ad Ruram sedes, siue à vetustate, siue à prima *Oldenburgicorū* Comitum origine, etiam

etiam nunc *Oldenburga* appellatur, & ipsa trecentis jam annis everſi caſtelli rudera, ac veterum munitionum reliquæ miram hodie ſpirant dignitatem. Commendarunt hanc olim præter amplitudinem plurima alia decora, in quibus facile primas tenet ſitus, ad omnem belli rationem, & *Westphaliæ* limites ab injuria, maleficioque finitimorum *Arensbergienſium*, & *Marcanorum Comitum* defendendos opportunus. Occupabat crepidinem montis, quæ is & maxime arduum habet aſcenſum, & magno ad munitionem momento, infra *Nehemium*, proximum *Arensbergienſis* diſtrictus oppidum, Rura flumine alluitur. Ab lateribus, præruptis vallibus, quarum alteram rivus *Oldenburgicus* dictus interfluit, è regione montis, profunda atq; ingenti foſſa munitur è vivo exciſa ſcopulo. Ipſe jugi vertex olim triplici firmiſſimo vallo contra omnes hoſtium infidias coronatus ſtegit, in cujus medio vetus ſacellum, hodie impenſis *Ferdinandi* *Episcopi* & *Principis Paderbornenſis* reſtitutum, ſpectatur, *Fürſtenbergiis* quondam inter arma etiam cultæ religionis illuſtre monumentum. In ſemirutis aggeribus longa annorum ſerie altiffimæ excreverunt nunc quercus, quibus pro cuſtodia additos fuiſſe muros, ſat demonſtrant cæmenta & lapides, magno inde numero patrum adhuc memoria in novi cujuſdam ædificij uſum egeſti.

2. SIVE. LOCI. DECVS. ANTIQVVM. SEV
NOMINE. PRIMOS
INDICAT. HOC. ALTÆ. NOBILITATIS
AVOS

De *Fürſtenbergiorum Baronum* ducta ex *Oldenburgicis Comitibus* origine, generatim ita loquitur *Ioannes Horrius* *Soc. Ieſu* in *Panegyrico Paderb.* lib. 3. cap. 2. *Non deſunt, inquit,*

quit, qui & antiquarum tabularum auctoritate, & è gentilitiorum insignium forma, & natalis loci situ demonstrare se posse confidant, Fürstenbergiam domum è vetustissima clarissimaque Comitum Oldenburgenfium stirpe genus ducere. Eadem Ditmarus Mollerus Tremonienfis in genealogia Fürftenbergica, & Theodorus Hoppingius clarus in paucis Jurisconsultus in erudito de fignis & figillis opere, alijsque complures memoriæ prodidère, & avita traditio non minus confirmat, quàm diploma Cæfareum An. 1660. 26. Aprilis Viennæ datum indicat, quo Leopoldus Imperator ita præfatur. *Benignè itaque considerantes vetustam & nobilem Fürftenbergiorum familiam, ipsosque de numero Nostrorum Sacrique Romani Imperij Circuli Rhenani Equitum, sub territorio castris Fridbergensis, plurimis retro annis, veluti in figne eorundem membrum fuiffe recensitos, suamque originem, à temporibus D. quondam Imperatoris Caroli Magni, longà profapiâ in hoc usque tempus traxiffe, prout id ex diversis fideque dignis ac receptis authoribus, aliisque documentis, citra cujusquam contradictionem, atque id imprimis etiam manifeste demonstrarunt, quod sua familia jam tunc temporis nobilium ordini ob splendorem generis ac natalium anteposita fuerit, & quod ex stirpe sua duos Sacri Romani Imperij Principes, ac primum quidem ante centum annos VVilhelmum magnum Ordinis Teutonici in Livonia Magistrum, alterum vero Theodorum quondam Episcopum Paderbornensem numerarit, qui non solum dilapsam ex prædecessorum suorum negligentia Catholica religionis cultum ab integro illic restituerit, & veluti postliminio reduxerit, Collegiumque & Novitiatum Soc. Iesu, atque etiam Academiam ibidem fundarit, & ex fundamentis exstrui curarit, verùm etiam ipsammet Ecclesiam ab omni ere alieno, citra subditorum vel minimum subsidium, propriis suis medijs*

ac sumptibus plane liberarit, & Capitulum Cathedrale, uti & cæteras Ecclesias ac monasteria, ad promovendum Dei cultum excitarit, quin etiam eorundem proventus novis foundationibus de proprio auxerit & dotarit, & tam sumptuosas fabricas ac residentias in commodum successorum suorum suis impensis exstructas post se reliquerit, quàm paucas æquales illis in partibus reperire sit; atque insuper dictis Ecclesiis præteritorum bellorum calamitosis temporibus tanto studio & fidelitate præfuerit, ut alter earum fundator jure merito & cum sui singulari encomio dici possit. Perpendentes quoque indefessa, & fidelissima, atque etiam utilissima Divis Prædecessoribus Nostris, Romanorum Imperatoribus, ac Regibus, Augustæque Domui Nostræ Austriacæ à sæpe memorata Fürstenbergiorum gente, inconcusso devotionis ac fidei studio, tum pacis tum belli temporibus, toga & sago, in primis verò à quondam Casparo & Friderico Fürstenbergijs, dum binis nuper defunctis Electoribus Colonien-sibus Ernesto & Ferdinando ab intimis consilijs essent, & Ducatus Westphalia gubernacula tenerent, in diversis tum publicis Imperij, tum particularibus Circulorum conventibus, alijsque multifarijs occasionibus, præ reliquis demississime præstita obsequia atque servitia, & quod horum laudatissimis exemplis atque vestigijs insistentes Honorabiles, Nobiles, devoti Nobis dilecti, Theodorus Casparus, Fridericus, Wilhelmus, Ferdinandus, Franciscus Wilhelmus, & Ioannes Adolphus fratres à Fürstenberg, Cathedralium & respectivè Collegiatarum Ecclesiarum Moguntinæ, Trevirensis, Hildesheimensis, Spirensis, Monasteriensis, & Paderbornensis Capitulares, nec non Beatissimi in Christo Patris nostri Alexandri VII. intimus cubicularius, ad S. Crucis in Hildesheim Præpositus, & Campeonensis Prior, atque etiam Ordinis Teutonici in Balivia Westphalica Eques, à teneris veluti ætatis suæ annis, post adeptas

in plerisque celeberrimis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs præbendas, probatamque generis, ac stirpis suæ avitam vetustatem, juxta exemplum prædictorum Caspari & Friderici à Fürstenberg, Avi ac Patris sui, in omnibus tam Sacri Imperij publicis, quàm alijs etiam conventibus, & quo vis alias modo à Sacri Imperij Electoribus & Principibus sibi persæpe concreditis maximi momenti legationibus & commissionibus, omnia studia, consilia & actiones suas in nostrum duntaxat, sacrique Imperij, atque boni publici, Augustæque Domus Nostræ Austriacæ commodum, quod benignè probamus, incessanter contulerint, atque intenderint, quemadmodum id etiamnum pari fidelitatis & devotionis obsequio faciunt, ac præstant, atque posthac quoque in omne subsequendum tempus demississime se, pro dotibus naturæ atque ingenij sui à Deo sibi concessis, semper præstituros pollicentur, præstareque desiderant ac possunt. Motu itaque proprio, ex certa scientia, animo bene deliberato, sano accedente consilio, deque Cæsareæ potestatis Nostræ plenitudine, Theodorum Casparum, Fridericum, VVilhelmum, Ferdinandum, Franciscum VVilhelmum, & Ioannem Adolphum fratres à Fürstenberg, liberos, heredes & successores eorū legitimo matrimonio natos & nascituros, utriusque sexus, & ex eis in infinitū descendentes, ac descensuros, Nostros & Sacri Romani Imperij, Regnarumque & Dominiorum Nostrorum hereditariorum liberos Barones fecimus, creavimus, & ereximus, ac tenore præsentium facimus, creamus, erigimus, & ad liberorum Baronum statum atque gradum clementer evehimus, & attollimus, ac Baronalis honoris, dignitatisque titulo per præsentem gratiose insignimus, nec non aliorum liberorum Baronum verè natorum ordini, numero, consortio, cætuique favorabiliter adscribimus, & aggregamus. &c.

Verùm Ioannes Velde è Soc. Jesu antiquitatis patriæ peritissimus, singulari commentario de ortu ac progressu familiæ

Fürstern

Fürstenbergica, ante triginta amplius annos composito, jam inde à Widickindo magno Saxoniae Duce deducta *Oldenburgica* domûs origine, *Fürstenbergios* pariter illustravit; ex quo, & Ditmaro Mollero sigillatim hæc decerpimus. Sigefridus Comes Oldenburgicus, primus Marchio Brandeburgicus, & Ruperti Archiepiscopi Trevirensis, & S. Mechtildis Imperatricis frater An. 939. defunctus, ex Heilvvige Arensbergensi suscepit Vricum filiorum natu maximum, quem in exercitu Henrici Cæsaris ad Merseburgum contra Hunnos An. DCC CCXXXIII. militasse, & Jadderiense Collegium condidisse memoriæ proditum est, atq; ex Zwana Hollanda Ottonem filium sustulisse. Is ducta in matrimonium Mechtilde Alveslebiensis ditiois herede, novum Comitatum avito adjecit. Ottoni liberi fuere Ioannes, cui Oldenburgensis, Henricus, cui Bruchusanus, Bluso & Otto, quibus maternus Alveslebiensis Comitatus deinde obtigit, quem tamen ad posterios, quos nullos reliquerant, haud transmiserunt. Felicior fuit Ioannes ex Adelheide Sigifridi Marchionis Stadenensis filia liberis susceptis, ex quibus Conradum Alveslebiensi Comitatu ad se, post fratrum mortem, reverso novum Comitem præfecit. Conradi fratres fuere Huno, qui major natu in Oldenburgensi ditioe successit, Vdo, qui Hildesensis Episcopus cū Conrado fratre An. MLXXXV. Comitibus Gerstungensibus interfuit, & vitæ periculum pro Henrici Cæsaris partibus præsentissimum adiit, *THEODORICVS* & Ioannes, ac demum Rixa soror unica, quæ Hajoni Dythmarisæ Regulo nupta Elimarum peperit. Hunc Fridericus memorati Hunonis, & Willæ Vechtensis Comitibus filius unicus, Monachorum Rastedensium institutum amplexus, heredem ex asse scripsit, præteritis omnino pa-

truis posterisque eorum. Quamvis autem Elimarus graves propterea lites ac diuturnas cum avunculis habuerit, summorum tamen Pontificum sententiâ causam tenuit, teste *Hermanno Hamelmanno in Chron. Oldenburgico*, atque hodiernos Daniæ ac Norwegiæ Reges, Holsatiæ Duces, & Oldenburgi Comites procreavit. *THEODORICVS* verò Hunonis & Conradi frater, quem à fraternis Comitibus, nunc Oldenburgicum, nunc Alveslebianum, prout cuique alter altero notior erat, pariter cum filio vocatum esse constat, fratrum natu majorum jure paternis ditionibus exclusus, in Westphaliæ Ducatu infra oppidum, cui Nehemio nunc est nomen, consedit in monte Ruræ flumini imminente, quem à celebratis illic, Caroli Magni tempore, Principum Saxonorum comitijs antiquitus *Fürstenberg* esse appellatum sunt qui opinentur. Ibi arcem posuit, atque amplas deinde opes, & nonnullas in propinquo sitas hereditatis *Oldenburgicæ* reliquias, quæ ab *Hermanno Hamelmanno in Chronico Oldenburgico*, è diplomatis Pontificijs, An. 1124. 1158. 1160. & 1190. datis, & à *Gerhardo Cleinsorgio in historia Ecclesiast. Westphaliæ MS.* ad annum 1124. recitantur, & quarum partem etiam nunc *Fürstenbergij* possident, forte consecutus, ex illustri femina Hermannii Arensbergensis Comitis sorore Reinhardum filium suscepit. Is Anno MCXV. IV. Idus Febr. pugna ad silvam Wolphonis commissâ, unâ cum avunculo, alijsque Saxonibus inter se foederatis, perquam gloriosam ab Henrico V. Cæsare victoriam reportavit, teste *Cod. MS. Moguntino de rebus gestis Archiepiscoporum Magdeburgensium*. Hujus deinde posteris, etsi abolito sensim *Oldenburgici* atque Alveslebiani Comitis titulo, novus adhæserit, ut recepto antiquis illis temporibus

poribus more, à vetusto montis habitati vocabulo Nobiles Domini de *Fürstenberg* cognominarentur, retentus tamen ab omni memoria fuit gentilitius *Oldenburgicorum* Comitum clypeus, iisdem planè trabibus, eodem numero, colore, & positu insignis, quamvis haud pares antiquo generi opes honorésq; manserint. *Ioannes Velde, & Ditmarus Mollerus.*

3. HIC. STETIT. HOSTILI. BELLORVM
SÆPE. TVMVLTV

DIRVTA. PRINCIPIBVS. SÆPE. REFECTA
SVIS.

Nam cum Henrici Leonis Saxoniae Ducis, à Friderico Imperatore proscripti, auctoritatem & fidem secutus Fridericus Nobilis Dominus in *Fürstenberg*, Reinhardi filius, (quod etiam de *Oldenburgi* Comitibus memoriae proditur) contra Philippum Colon. Archiepiscopum Westphaliae Ducatum Friderici Caesaris munificentiam Ecclesiae suae An. MCLXXX. donatum armis vindicantem stetit, non solum arx *Fürstenberga* intercepta, ac munimentis exuta est, sed etià ejus dominus à Philippo castelli possessione depulsus, & fundis pluribus, ac jurium avitorum maxima imminutione multatus, haud mediocrem pristinae dignitatis, & amplitudinis jacturam fecit. *Ex antiquis literis Ditmarus Mollerus Tremoniensis in genealogia Fürstenbergica.* Jacuit autem suis in ruinis quadraginta fermè annos sepulta *Fürstenberga*, quibus elapsis S. Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus, summa utique loci ad tutandos Westphaliae fines opportunitate illectus, Anno M CC XIX. Castrum in *Fürstenberg* aedificavit, seu potius dirutam superiori bello Saxonico arcem restituit, *Fürstenbergicis* adeò non invitis, ut Hermannus *Fürstenbergius*, Friderici filius, eam sibi redditam acerrimè ad-

versus Nobilem virum Gerhardum de Brubach, S. Engelberti hostem, defenderit & conservarit. *Ioannes Velde in orig. Fürstenbergicis.* Quo tempore ibidem infigne Beatissimæ Virginis ac Matris Dei in clientem quendam suum beneficium accidisse memoriæ tradidit *Casareus Heisterbacensis.* Porro Henrico Archiepiscopo Coloniensi An. 1225. impiam S. Engelberti necem, Friderici Imperat. iussu, vindicanti, & Fridericum Isenburgicum hujus parricidij reum bello persequenti, idem Hermannus præsto fuit, acceptique olim à S. Engelberto beneficij memor, ejus causam armis propugnavit. Nec minori fide Coloniensis Ecclesiæ partes tutatus est, cum Henricus Archiepiscopus de jure advocatiæ Sibirgenensis cum Limburgensi Duce & Montium Comite An. 1230. bello decertaret. *Ex antiquis literis Ditmarus Mollerus.*

Hermannii hujus liberi Wenemarum *Fürstenbergam*, Fridericus *Waterlappiam* deinceps tenuerunt, quam avus eorum prima sede exturbatus, proxime montem *Fürstenberg*, inter Werlam & Nehem oppida, cum suburbio, fossis, munitionibus, & ædificijs multis olim exstruxerat, & Friderici posterius deinceps soli possederunt, communi cum Wenemaro, ejusque posteris jure. *Fürstenbergæ*, quoad illa stetit, dominati. *Ditmarus Mollerus, & Ioannes Velde.* Cum deinde Simon Comes Lippiens. Epil. Paderb. insciente Conrado Archiepis. Colon. Westphaliæ Duce, geminas munitiones, alteram in Vicensi castro, Saldkottenæ alteram excitasset, & confinera ejus ditionem hostiliter aggressus, Werlam, Callenhardam, Warstenam, & *Fürstenbergam*, Anno MCCLIV. diripuisset, ijdem *Fürstenbergij* fratres arma, & consilia cum plerisque Westphaliæ dynastis quamprimùm consociarunt, oblatæque fortuna belli compendio absolvendi, ipsum Simo-

nem

nem belli ducem victum prælio, captumque Coloniensi præfui custodiendum tradidère, usq; dum An. MCCLVI. IX. Kalend. Septembris, Wilhelmi Cæsaris intercessione, Ordinumque Imperij, certis legibus Simoni, ejusque fœderatis pax & libertas, confectis atque obfignatis Essendia tabulis, concederetur. *Ioannes Velde, alijsque.* Anno posthæc MCCLXXVI. Siffridus Archiepiscopus Coloniensis, teste *Gerhardo Cleinsorgio*, reficit dejectas superiori bello *Fürstenbergæ*, *Werlæ*, *Warstenæ*, *Callenhardæ* & *Almenæ* munitiones, easque novis operibus circumdat, comætu & præsidij firmat, adversus omnes ferè dynastas, & finitimos Westphaliæ Principes, inter se fœderibus devinctos, auctore Simone Paderbornensi Episcopo, quem acceptæ, quam diximus, calamitatis memoria inquietum habebat, & Coloniensibus haud mediocriter infensum. Quod magno usui fuisse Archiepiscopo, multasque opportunitates ad belli consilia adjunxisse, rei mox consecutæ eventus demonstravit. Siffridus enim ubi adversariorum alios morte absumptos, alios captivos, afflictos alios alijs cladibus animadvertit, insperatam nactus occasionem injurias eorum armis ulciscendi, ducto in Juliacensem regionem exercitu, universam rapinis, ferro, flammæque consumpsit.

Inde in Westphalam est itum, atque è *Fürstenbergæ* munitionibus in Arensbergensem Comitatum facta impressio, Nehemio proximo ejus oppido, alijsque castellis circumfessis, expugnatis & everfis. Quocirca Godefridus Comes Arensbergensis & Ludovicus ejus filius, in castris prope Nehemium positus, renunciare coacti reliquis Coloniensium hostibus societatem fœderis, pacem poposce-
runt

runt, impetraruntque. Quam deinde Anno MCCLXXXVIII. ut refert *Cleinsorgius*, recrudescentibus utrimque diffidijs, interventu Ioannis Nobilis Domini de Bilstein, Westphaliæ Marescalli, aliorumque, Siffridus & Ludowicus redintegrarunt. Sub idem fere tempus exorta gravis inter Reinholdum Geldriæ, & Adolphum Montium Comites, de hereditate defuncti Ducis Limburgensis contentio, acribus partium studijs incensa, funestissimum in bellum erupit. Ejus causa Siffridum Archiepiscopum, Henricum Westenburgium, Henricum Lutzenburgium, Adolphum Nassovium, Theodoricum Clivium, Ioannem Limburgium ad Lenam, Walramum Falckenbergium, Theodoricum Mörfanum, Walramum à Rupe, aliisque Geldris adjunxit. Ioannes contra Brabantia Dux, qui sibi Adolphi Limburgensem Ducatum vendicantis jus comparaverat, Walramus Iuliacensis, Eberhardus Marcanus, Walramus, Ioannes & Balduinus Lutzenburgici, Fani S. Pauli, & Loffenses Comites, & Respublica Coloniensis in partes Montani Comitis descenderunt, tantis utrimque animis, tanta opum & causæ fiducia, ut neutro acie decernere verito, prope vicum Woringen collatis signis dimicarent. Brabantinus & Montanus eo prælio victores Reinholdum ceperunt multis vulneribus affectum, nec ante libertate donarunt, quam omne jus suum remisisset; Siffridum verò, qui etiam in potestatem eorum venerat, per septem annos in custodia habuere. *Annales Colonienses, & Levoldus à Northoff in Chron. Marcano.*

Toto illo tempore Eberhardo Marcano impune licuit conterminam Westphaliæ provinciam, pro suo in Coloniensem Archiepiscopum implacabili odio, vexare ac prædari, Verlæ mœnia deicere, Fürstenberga potiri, & direptio-

direptionibus omnia latè infesta habere; quoad Siffridus in integrum restitutus hostiles injurias ultum ivit, amissa recuperavit, Marcanos coërcuit, & continuo Adolphum persecutus bello, superioris cladis auctorem devicit, & captivū, dum vixit, arctissima custodia asservavit. Sed Eberhardo in magnas propterea angustias adducto, nec animus, nec consilium defuit se suaque defendendi. Siquidem Rutgeri de Altena Dapiferi sui opera, redemptum D. marcis ab Hunoldo de Plettenberg milite Anno MCCXCVI. castrum Waldenberg munivit, com metu instruxit, præsidio firmavit, & Nobilem Dominum de Bilstein, & Castrenses in Waldenberg potentia virtutisque gloria excellentes, suas ad partes traxit, quò crebras Coloniensium excursiones, Attendoriae, & Snellenbergæ excubantium, reprimeret, & in primis Joannem de Plettenberg Marescallum VVestphaliæ imminentem occasione rei bene gerendæ pluribus in locis distineret.

Levoldus à Northoff.

VVichboldus postea Archiepiscopus Coloniensis eundem Marcanum Comitem non minus acrem, quàm Siffridus ejus decessor habuerat, adversarium expertus, belli consilia renovat, ad quæ privatis etiam rationibus impellebatur: Eberhardus enim cædem ultus Engelberti patris sui, architectum hujus facinoris Hermannum de Loen, qui VVichboldi ab Holte sororem in matrimonio habebat, oppugnatum fugatūmq; Bredenvordæ possessione dejecerat, atque Ottonne Rithbergio Monasteriensi Episcopo consentiente, ejus imperium sibi retinebat: *Levoldus à Northoff.* Quare Wichboldus cupiditate incensus restituendi in integrum affinem suum, expedito exercitu Dorstenam iter intendit, nec tamen ultra, concessis hosti indutijs, progreditur. Interea Eber-

X

hardus

hardus oblata occasione Hoveftadium, ditionis Coloniensis castrum, invadit ac diruit, perque omnem latè provinciam VVestphaliæ rapinis, cædibus, incendijsque grassatur; Archiepiscopus contra adjunctis sibi Landgravij Hassiæ, & Henrici Nassoviæ Comitis auxilijs Hoveftadium recuperat, & instaurat, Vnnam Marcani Comitatus oppidum exurit, & magnam cæteris infert vastitatem; nec destitisset porrò injurias sibi factas ulcisci, nisi gravi morbo implicitus senex inducias pacisci, & redire Susatum coactus mortem illic obiisset.

Henricus deinde Virneburgius, VVichboldi successor, constitutis Paderbornæ rebus, quò forte gravis eum dissensio Guntheri Comitis Sualenbergensis, & Theodori Baronis Itterani, de Episcopatu inter se contendentium, evocaverat, ut VVestphalam ab injurijs finitimorum Comitum tueretur, & in fines eorum incursiones commodius faceret, *Fürstenbergam* superiore memoria ab Eberhardo excisam Anno MCCCVII. reparat, & novis operibus communit. *Levoldus à Northoff, & Cleinsorgius.* Eandem tamen Henricus ipse Anno MCCCIX. iterum demolitur, teste *Henrico de Hervordia*, sive hostium insidijs intercepta, nisi propriâ ruinâ recipi nequiverit, sive *Fürstenbergij* ejus domini in Ecclesiam Coloniensem quid commiserint, de quo nihil certi habeo affirmare. Non multò post *Fürstenbergiorum* opibus utcunque instauratam, Engelbertus denuò patris sui Eberhardi exemplo Anno MCCCXI. obsidet, evertitque. *Levoldus à Northoff, & Henricus de Hervordia.* Quod Henricus Coloniensis, & Ludovicus Hassus Monasteriensis Episcopus, privatis de causis uterque Marcano infensus, haud inultum ferendum rati, ejus ditionem populabundi invadunt, & *Fürstenbergijs*, ob egregiam operam in hac expeditione

ditione sibi navatam, Anno M CCC XII. *Fürstenbergam* novis septam munitiōibus restituunt. *Vernerus Teschenmacherus Annal. Clivia, & Marckia parte II. cap. I. Levoldus à Northoff.*

Immaturus deinde obitus Henrici VII. Cæsaris gravioris belli incommoda Germaniæ importavit, maximumque in discrimen Coloniensis præcipuè Archiepiscopi provincias adduxit. Cum enim Henricus Coloniensis Fridericum Austriacum, Moguntinus contra, & Trevirensis Ludovicum Baviaræ Ducem, dissidentibus inter se suffragijs, ad Imperium evexissent, & Cæsarea corona exornassent, tantum hinc odij Bavarus in Coloniensem Archiepiscopum concepit, ut ipse in præsentia Austriaci belli curis distentus, Wilhelmum Arensbergensem, Engelbertum Marcanum, Simonem Lippiensem, aliòsque Westphaliæ Comites; ac Principes finitimos ad divexandas diripiendâsque Henrici provincias impulerit. *Levoldus à Northoff, & Cleinsorgius.* Itaque Coloniensis Archiepiscopus, & Rupertus Comes de Virneburg Westphaliæ Mariscallus in summas difficultates conjecti, cum *Fürstenbergijs*, cæterisq; Westphaliæ Castrensibus in Ruden, Hovestad, Snellenberg, VVerle, Hallenberg, Almene, Aldenwiltz, Scarpēberg, & civitatib⁹ Tremonia, Sufato, Brilonia, Monte Martis, Attendoria, Recklinghusa, Dorstena, VVerla, Gesecka, Rudena, VVarstena, Calenharda, Bedelicka, Medebaco, VWinterberga, Hallenberga, Smalenberga, & Volckmarsia Anno M CCC XXVI. pacem, quam vocant Burgensem, ineunt, ac fœdus mutuae defensionis, Castrenses inter, & Westphaliæ civitates jam Anno M CCC XXV. factum, confirmant, adversus immensas opes à Ludowico Bavarò contra se comparatas. *Ex ta-*

bulis fœderis, & antiquis literis. Eo pacto indomitum hostium furorem undique ingruentium Henricus opportunè refrenavit, & VVestphaliæ securitati tantisper consulit, dum VValramus Juliacensis, ejus successor, dissidia omnia similitatésque felici demum fine componeret. Etsi autem is postea à Ludowico Cæsare alienatus, etiam cum Godofrido Arensbergensi, & Adolpho Marcano Comite aliisque VVestphaliam bello prementibus graves inimicitias Anno MCCCXLIV. susceperit, VVilhelmus tamen Juliacensis, & Adolphus Montanus Comes pacem inter eos tandem conciliarunt.

Hujus belli tempestate, quemadmodum Mendenam, *Fürstenbergæ* vicinum in VVestphalia oppidum, direptam ac vastatam fuisse constat, ita verisimilis multorum est opinio à majoribus accepta, & veluti per manus tradita, etiam *Fürstenbergam* Arensbergensi agro, & Marcano plus vice simplici infestam, solo æquatam funditúsque deletam esse, utpote cujus post hæc nulla in literis extet memoria. Itaque *Fürstenbergij* adversæ toties rebus suis fortunæ pertæsi, sedem antiquam tot bellorum periculis, & claudibus obnoxiam, atque expositam planè deseruerunt, aliámque sub radicibus montis posuère, domicilij superioris cognominem, pari atque olim ratione VVaterlappiam ædificaverant. Ex eo tempore divisim inter se avitis possessionibus, *Fürstenbergam* novam, & VVaterlappiam separatim habitare cœperunt, & genus deinceps propagarunt; binis *Oldenburgicis* trabibus in aureo scuto rubentibus utrimque retentis; sed galeâ *Fürstenbergæ* novæ cornibus antiquis, VVaterlappiæ pennis distinctâ. Tametsi hoc discrimen non fuerit perpetuum, utriusque domûs posteris pen-
nigera

nigera galea promiscuè usis. *Ex antiquis literis, & actis de Fürstbergiorum defenso jure venandi. art. 4. & 5. Ioannes Velde.*

4. NVNC. DESERTA. IACET. PRÆCLARÆ
GLORIA. STIRPIS
VSQVE. RECENS. LONGA. POSTERITA-
TE. VIGET.

Bini igitur fratres supra memorati Fridericus, & VVenemarus numerosam posterorum sobolem procrearunt. Fridericus auctor est *Fürstbergiorum* in Waterlapp, Hollinghoven, Hörde, Stirpe, & in Livonia. A Wenemaro genus ducunt *Fürstbergij* in Fürstberg, Nehem, Senden, & in Geldria. In Wenemari posteris claruerunt Hermanus, & Wilhelmus, Wenemari filius, ac nepos, & Gothardus Wilhelmi filius, Marefcallus Westphaliæ, & Satrapa Nehemensis, quam præfecturam An. 1446. Theodoricus Archiepiscopus Colonienfis pro 5000. florenis aureis ipsi oppigneravit, posterique illius possiderunt, usque dum Salentinus Archiepiscopus Colonienfis An. 1570. pignus liberavit; Vxorem habuit Gertrudim de Cronenberg. Vtriusque filij fuère, Philippus Marefcallus Caroli Ducis Geldriæ, Jodocus & Philippus milites ordinis Teutonici in Livonia, Antonius, & Wilhelmus Satrapæ Nehemenses, qui postremus è Sophia de Witten conjuge sua suscepit Wilhelmum magnum Magistrum ordinis Teutonici in Livonia, Godefridum Canonicum Rigensem, & Georgium Satrapam Nehemensem, ejus uxor Elisabetha de Gent fuit, & utriusque filius Laurentius, cujus uxor Catharina de Reck ei peperit Jodocum Fürstbergium in Fürstberg & Senden, qui è conjuge sua Johanna de Strunckede nullis susceptis liberis, ex Hungaria revertens, ubi legionis equestris legatus, auspiciis Ordinum

circuli Westphalici, Cæsari adversus Turcas militaverat, obiit An. 1596. II. Novembr. Viennæ in æde Cathedrali sepultus, stirpis suæ ultimus. Antonij supradicti, & Petronellæ Wrede filia Cordula Abbatissam Gesekensem egit. Fürstenbergios in Livonia, & in Hollinghoven ex Waterlapp oriundos illustrarunt, Otto, fœderati Belgij Ordinum nomine, Juliaci gubernator, tribus in Hungariam adversus Turcas expeditionibus clarus, Wenemarus ordinis Teutonici Comendator Mariæburgi, & Philippus, Gaudentius, Georgius, & Gothardus milites in Livonia. Inter Fürstenbergios è castro Stirpe eminuerunt, Antonius Assessor Spirensis, & Fridericus Judex aulicus Monasteriensis fratres, & Joannes Schönebergius Consiliarius Coloniensis, hujus stemmatis postremus, An. 1645. 30. Novemb. Sufati extinctus. Antequâ nunc ad *Fürstenbergios* in Waterlapp progrediamur, operæ precium erit nonnihil referre de Guilielmo Fürstenbergio supra memorato ordinis Teutonici in Livonia Magistro, in quo principatu Henrico à Galen successit, & Gothardum de Ketteler successorem reliquit. *Huic, ut ait Joannes Horrion in Panegyri. Paderborn. lib. 3. cap. 2. dua res dissimillimæ egregiam demonstranda virtutis suæ facultatē dedere, Principatus, & adversa fortuna. Nam cum florenti ætate sacram illam militiam administrandam accepisset, in multiplici reip. perturbatione consilijs atque armis integritatem Catholice religionis, dignitatēque Ordinis sartam tectam conservavit. Quod eo fuit difficilius, quod cum frequentibus prælijs lacefferetur à Moschis, interea neque vicinorum dynastarum dissidia, neque orientes jam tum pestifera sætæ, res ejus esse quietas sinebant. Vbi verò jam ingravescente ætate, post tantam jactationem, portum sibi quasi quendam providit, & designato sibi successore in munitam imprimis arcem Vellinum se contulit*

contulit, ut, quod supererat aetatis, in honesto otio contereret, ibi vero majus, quam in medio mari, naufragium invenit. Nam anno M. D. LX. cum Moschi magnis copijs in Harriam & Lettoniam se effudissent, tandem caso Teutonicorum equitum exercitu, exeunte Quintili, Vellinum oppidum, quatefactis vi tormentorum muris, & ignibus in tecta coniectis ceperunt. Arcem vero ipsam, in qua Princeps versabatur, conscelerati milites, qui in presidio erant, patet corporum suorum, & omnium, quae efferre possent, incolumitatem nefarie prodiderunt. Quid plura? direptis, quae in arce erant, Principis opibus, ipsum frustra quiritantem, & fidem eorum appellantem Moschis dedunt. Neque tamen perfidis sua praeda diu frui licuit. Nam Moschi re cognita spoliatos omnibus, quae rapuerant, inanes dimiserunt. Princeps ipse captivus ductus in Moschoviam, illustre barbaris patientia, & pietatis exemplum fuit. Cum enim templo careret, in quo Romano ritu sacra fierent, velut quondam Abraham, sub quercu Mambre, sic optimus senex statis temporibus, sub quadam arbore Deum colebat. Felicius omnino, qui conservata majorum religione in exilio, & custodia diem suum obiit, ijs, qui, illa repudiata, fumosos titulos & fluxas opes sibi pepererunt. Eiusdem meminere Balthasar Ruffovius in Chron. Livoniae. Joannes Levvenclaius in commentario de Moschorum bellis adversus finitimos gestis. Paulus Oberbornius in vita Joannis Basilidis M. Moschorum Ducis. David Cythraeus. Iacobus Aug. Thuanus, alique. Munsterus in sua Cosmographia pag. 118. haec de illo sigillatim. An. 1560. circa festum S. Iacobi obsidebat Moschus Vellinum arcem, & captum ibidem seniore Magistram VVilhelmum à Fürstenberg, vincitum catenis mittit in Moscoviam, & in singulas noctes semel catenatum instar ursi producit ad spectaculum, atque extremam inedia macerat. Unus servorum illius secutus ulterò, nolebat à domino suo divelli. An. dein

1564. Magnus Magister in Germania, totius Ordinis Teutonici nomine, legatos misit in Moscoviam, ingenti nobilium ac famulorum caterva stipatos, & multis donis 3000. scutorum precium excedentibus instructos, ut Wilhelmum in libertatem vindicaret; quos quidem legatos mense Novembri ab irato Livonibus Moscoviæ tyranno auditos, & munera fuisse accepta, sed petitam captivi Principis restitutionem successu caruisse, oculatus testis est Raphaël Barberinus, Mariæ Anglorum Reginae in Moscoviam legatus, in sua narratione Italicâ An. 1565. 16. Octobr. Antvverpiâ ad Comitum Nubarolæ de rebus Moscoviæ datâ, & An. 1658. Viterbij editâ. Quæ tanta calamitas, justo Dei judicio, haud dubiè propterea illi accidit, quod Gulielmo Brandeburgico Archiepiscopo Rigenfi manus, & vincula injecerit, captumque in arce Caconhusia arcta in custodia habuerit. E tanto igitur, ut ad propositum revertamur, *Fürstenbergiorum* numero, soli hodie superstites *Fürstenbergij* ex Waterlapp divino beneficio adhuc florent vigentque. Quorum primam quidem originem Joannes Velde utcunq; explicuit, posteriorem autem genealogiam morte præreptus non absolvit. Nos in gratiam illustris familiæ, ex antiquis literarum monumentis, Ditmari Molleri tabulis genealogicis, & Ioannis à Berswordt nomenclatore nobilitatis Westphalicæ, eam breviter decerptam posteritati nunc consecramus, quæ contra Boëtiani illius dicti perpetuò meminerit velim. *SI QUID EST IN NOBILITATE BONVM, ID ESSE ARBITROR SOLVM, VT IMPOSITA NOBILIBVS NECESSITVDO VIDEATVR, NE A MAIORVM VIRTUTE DEGENERENT.*

STEMMA